

14.9.2024 17. helluntain jälkeisen viikonlauantai

Kunniallisen ja eläväksitekevän Ristin ylentäminen

Käsittelen tässä sekä vuoroluvun että juhlan mukaiset tekstit

Juhlan aamupalveluksen evankeliumi

”Isä, kirkasta nimesi!” Silloin kuului taivaasta ääni: ”Minä olen sen kirkastanut ja kirkastan jälleen.” Paikalla oleva väkijoukko kuuli äänen ja sanoi ukkosen jyrähtäneen. Jotkut kyllä sanoivat: ”Enkeli puhui hänelle.” Silloin Jeesus sanoi: ”Ei tämä ääni puhunut minun tähteni, vaan teidän tähtenne. Nyt tämä maailma on tuomiolla, nyt tämän maailman ruhtinas syöstään vallasta. Ja kun minut korotetaan maasta, minä vedän kaikki luokseni.” Näillä sanoilla Jeesus ilmaisi, millainen tulisi olemaan hänen kuolemansa. Ihmiset sanoivat Jeesukselle: ”Me olemme laista oppineet, että Messias pysyy ikuisesti. Kuinka voit sanoa, että Ihmisen Poika on korotettava? Kuka tämä Ihmisen Poika on?” Jeesus sanoi heille: ”Vielä vähän aikaa valo on teidän keskellänne. Kulkekaa niin kauan kuin teillä on valo, ettei pimeys saisi teitä valtaansa. Joka kulkee pimeässä, ei tiedä, minne on menossa. Niin kauan kuin teillä on valo, uskokaa valoon, jotta teistä tulisi valon lapsia.” Tämän sanottuaan Jeesus lähti ja poistui heidän näkyvistään.” (Joh. 12: 28 – 36)

Tapatumapaikka on Jerusalemi. Hieman aiemmin Jeesus oli ratsastanut Jerusalemiin pääsiäisjuhlille (Luuk. 12: 12 - 18). Kuulijoiden määrä tälle puheelle on osittain epäselvä. Opetuslapsia on paikalla ja nähtävästi myös ainakin juhlille tulleita ”kreikkalaisia” (Luuk. 12: 21). Nämä olivat todennäköisesti äidinkielenään kreikkaa puhuvia juutalaisia, jotka asuivat Palestiinan ulkopuolella.

”Isä, kirkasta nimesi!” Kirkasta voidaan kääntää myös sanalla kunnioittaa tai ylistää. Johanneksella se korostaa Jeesuksen toiminnan yhteyttä Jumalan tahtoon. Jeesus kirkastaa Isää ristillä ja Isä kirkastaa Hänet (Joh. 13: 31 – 32; 17: 4). Isän kirkastaminen merkitsee Isän pelastussuunnitelman toteuttamista (Kristuksen kuolema ristillä). Pojan kirkastaminen sitä, että Isä herättää Hänet kuolleista ja palauttaa takaisin alkuperäiseen kunniaan.

”Nyt olen järkyttynyt.” Miksi Kristus on järkyttynyt? Hänhän on Jumalan Poika, mitä pelättävää Hänellä on kuolemasta? Tämä teksti on meitä varten. Tällä tekstillä osoitetaan, että Jeesus Kristus tuli myös todelliseksi ihmiseksi, vaikka onkin samanaikaisesti Jumala. Ihmisenä Hän myös pelkää kuolemaa. Tuleminen todelliseksi ihmiseksi merkitsee, että Hän myös todellisesti kuoli meidän

puolestamme, Hänen kuolemansa ei ole näennäinen. Meneminen vapaaehtoisesti kuolemaan rohkaiskoon meitä tavallisia ihmisiä. Fyysinen kuolema ei ole kristitylle pelättävä. Hengellinen kuolema, ero Jumalasta, on se, mitä meidän tulee pelätä.

Jotkut kirkon opettajat ymmärtävät, että Kristuksen järkytys ei johdu Häntä odottavasta kuolemasta. He sanovat, että Kristus on järkyttynyt, kun Hän ymmärtää, että juutalaiset eivät vastaanottaneet Hänen sanomaansa Ihmisen Pojasta ja Jumalan valtakunnasta.

Kristus ei pyydä Isäänsä pelastamaan itsensä tästä hetkestä. Hän tietää tehtävänsä ja menee kuolemaan vapaaehtoisesti.

Kansa ei kyennyt ymmärtämään kuulemaansa ääntä ja tulkitsi sen ukkosen jylinäksi. Toiset ymmärsivät sen enkelin puheeksi.

”Ei tämä ääni puhunut minun tähteni, vaan teidän tähtenne.” Tutkijat kiinnittävät huomiota siihen, että Johanneksen evankeliumissa ei ole mitään mainintaa Jeesuksen rukouksesta Getsemanen puutarhassa (vrt. Mark. 14: 34 – 36). Toisaalta jos katsomme tämän päivän tekstiä ja hieman sitä edeltävää tekstiä ja vertaamme sitä muiden evankelistojen kertomuksiin Getsamanesta, niin ne muistuttavat toisiaan. ”Teidän tähtenne” voi olla viittaus siihen, että Johannes tuo Jeesuksen yksityisen rukouksen Getsemanen puutarhasta julkiseksi tapahtumaksi, jotta ihmiset ymmärtäisivät Jeesuksen uskollisen palveluksen.

”Nyt tämä maailma on tuomiolla, nyt tämän maailman ruhtinas syöstään vallasta.” Tämä tuomio toteutuu, kun Jeesus ristiinnaulitaan. Tuomio voi olla joko vapauttava tai langettava (Joh. 3: 17 – 19). Maailma voi olla Jumalan rakkauden kohde (vrt. Joh. 3: 16). Tässä yhteydessä sana maailma tarkoittaa kaikkea sitä maailmaa, joka ei usko ja joka on Jumalalle vihamielinen. Maailman ruhtinas tarkoittaa Saatanaa, joka apokalyptisessä juutalaisessa kirjallisuudessa on Jumalan vastustaja.

Synti erottaa ihmisen Jumalasta. Saatana saa ihmisen valtaansa huomattessaan synnin erottavan ihmisen Jumalasta. Kristuksen kohdalla asia on toinen. Saatana ei saa Kristusta valtaansa, sillä Hän on synnitön, Hän ei ole erossa Jumalasta. Tämä on Saatanan tappio. Se luuli saavansa Kristuksen haltuunsa, mutta epäonnistui. Näin se menettää valtansa. Tämä Saatanan vallan menettäminen ja hänen häviämisenä ja karkotuksensa on Jumalan kirkastamista. ”Syöstä vallasta” on oikeustermi, kun syylliseksi todettu talutetaan pois tuomion toteuttamista varten. Saatanaa odottaa tuomion toteuttaminen.

Kristuksen kuolema tapahtuu ristillä. Tuo kuolema (korottaminen maasta) antaa meille pelastuksen mahdollisuuden.

”Me olemme laista oppineet, että Messias pysyy iankaikkisesti. Kuinka voit sanoa, että Ihmisen Poika on korotettava? Kuka tämä Ihmisen Poika on?” Jeesus oli puhunut ensimmäisessä persoonassa, siis itsestään, mutta kansa muotoili asian niin, että kyse oli Ihmisen Pojasta. Messias-odotukset olivat erilaisia, mutta niissä ymmärrettiin Messiaan pysyvyys. Tässä on viimeinen kerta, kun kansa kieltää Jeesuksen olevan Messias.

Lailla kysyjät tarkoittavat Vanhan testamentin kirjoituksia. Nyt he sivuuttavat kokonaan profeetat, jotka puhuvat sekä kärsimisestä että ylösnousemisesta (Jes. 53: 7 – 10; Ps. 16: 10, 1. Moos. 49: 9). He sanovat Kristuksen elävän ikuisesti, mutta sivuuttavat Hänen ylösnousemisensa.

Jeesus oli jo aikaisemmin Johanneksen evankeliumissa ilmaissut olevansa Ihmisen Poika parantaessaan sokeana syntyneen (Joh. 9: 35 – 38). Nyt hän viimeisen kerran vetoaa kansaan, että se ”uskoi valoon”. Tämä tarkoittaa uskoa Kristukseen. Tuleminen valon lapseksi merkitsee tulemistä kristityksi.

Juhlan epistola

”Puhe rististä on hulluutta niiden mielestä, jotka joutuvat kadotukseen, mutta meille, jotka pelastumme, se on Jumalan voima. Onhan kirjoitettu: - Minä hävitän viisaitten viisauden ja teen tyhjäksi ymmärtäväisten ymmärryksen. Missä ovat viisaat ja oppineet, missä tämän maailman älyniekat? Eikö Jumala ole tehnyt maailman viisautta hulluudeksi? Jumala on kyllä osoittanut viisautensa, mutta kun maailma ei omassa viisauudessaan oppinut tuntemaan Jumalaa, Jumala katsoi hyväksi julistaa hulluutta ja näin pelastaa ne, jotka uskovat. Juutalaiset vaativat ihmetekoja, ja kreikkalaiset etsivät viisautta. Me sen sijaan julistamme ristiinnaulittua Kristusta. Juutalaiset torjuvat sen herjauksena, ja muiden mielestä se on hulluutta, mutta kutsutuille, niin juutalaisille kuin kreikkalaisillekin, ristiinnaulittu Kristus on Jumalan voima ja Jumalan viisaus.” (1. Kor. 1: 18 – 24)

Jotta uskova voi ymmärtää sen, miten Jumala toimii suhteessa ihmisiin, ensimmäiseksi on luovuttava tämän maailman ajattelumalleista. Jos ihminen käyttää tämän maailman esimerkkejä ajattelussaan, niin hän pitää puhetta rististä hulluutena, ja joutuu kadotukseen. Mutta jos hän ajattelee toisella tavoin kuin tämä maailma, niin silloin hän ymmärtää ristin merkityksen ja pelastuu. Ketään ei ole etukäteen

määrätty johonkin ryhmään ja ihminen voi muuttua, parempaan tai huonompaan suuntaan.

Jo profeetta Jesajan kirja (Jes. 29: 14) torjuu maallisen viisauden: ”Onhan kirjoitettu: - Minä hävitän viisaitten viisauden ja teen tyhjäksi ymmärtäväisten ymmärryksen”. Käännös on Septuagintan mukainen, niin kuin Uudessa testamentissa olevat Vanhan testamentin lainaukset ovat.

”Missä ovat viisaat ja oppineet, missä tämän maailman älyniekat? Eikö Jumala ole tehnyt maailman viisautta hulluudeksi?” Näihin kysymyksiin ovat vaikuttaneet profeetta Jesaja (Jes. 19: 11, 33: 18; 44: 25) ja vanhurskas Job (Job 12: 17). Vastauksen ne saavat seuraavissa jakeissa.

”Jumala on kyllä osoittanut viisautensa” luodessaan maailman, sen järjestyksen ja kauneuden (Room. 1: 19 – 20). ”Maailma ei omassa viisauudessaan oppinut tuntemaan Jumalaa.” Järjenmukainen pohdiskelu, jota maailma pitää viisautena, ei ymmärtänyt, että Jumala toimii kärsivän pelastajan kautta. ”Jumala katsoi hyväksi julistaa hulluutta” on siis sanoma rististä.

Kun ei luoteta Jumalaan, niin silloin ”vaaditaan ihmetekoja”. ”Kreikkalaiset etsivät viisautta” tarkoittaa (kreikankielisiä) pakanoita, jotka etsivät sellaista uskonnollista järjestelmää, jonka he voivat hyväksyä. Jumalan hulluus on ristiinnaulittu Kristus, jonka juutalaiset torjuvat väärin messias-odotusten takia ja pakanat järkeilynsä takia.

”Kutsutut” tarkoittavat niitä, jotka ovat vastaanottaneet kutsun. Kaikkia kutsutaan, mutta kutsu pitää hyväksyä. Paavali käyttää sanaa kutsutut niistä, jotka ovat kutsun vastaanottaneet.

Järjestyksen mukainen epistola

”Veljet, älkää olko ajatuksiltanne lapsia. Pahuudessa olkaa kehittymättömiä, ajattelussanne aikuisia. Lain kirjassa sanotaan: - Oudoilla kielillä ja vieraiden huulilla olen puhuva tälle kansalle, eikä se sittenkään kuuntele minua, sanoo Herra. Outoja kieliä ei siis ole tarkoitettu merkiksi uskoville, vaan niille, jotka eivät usko; profetoiminen sen sijaan ei ole merkinä epäuskoisille vaan uskoville. Jos seurakunnan yhteisessä kokouksessa kaikki puhuisivat kielillä ja sinne tulisi ulkopuolisia tai epäuskoisia, he varmasti sanoisivat, että te olette järjiltänne. Jos sen sijaan kaikki profetoisivat ja joku epäuskoinen tai ulkopuolinen tulisi paikalle, hän joutuisi kaikkien koeteltavaksi ja tutkittavaksi ja hänen sydämensä salaisuudet paljastuisivat. Silloin hän heittäytyisi kasvoilleen maahan, rukoilisi Jumalaa ja tunnustaisi: ”Jumala on todella teidän kanssanne.” (1. Kor. 14: 20 – 5)

Ennen tämänpäiväistä tekstiä Paavali käsitteli laajasti kielillä puhumista ja profetoimista seurakunnan kokouksessa. Hän ei kieltänyt kielillä puhumista, mutta toi esille siihen liittyviä ongelmia. Profetoimisen hän totesi rakentavan seurakuntaa.

”Lain kirjassa sanotaan” ja siitä oleva lainaus on profeetta Jesajan kirjasta (Jes. 28: 11 -12). Jesajan kirjassa tässä kohdassa Jerusalemin viisaat torjuvat profeetan ilmoituksen.

Oudot kielet ovat merkkejä ulkopuolisille ja epäuskoisille, profetoiminen (voimakas opetus) merkinä uskoville. Ulkopuolinen pitäisi outona, jos kaikki seurakunnan kokouksessa puhuisivat vieraita kieliä. Profetoiminen merkitsisi ulkopuoliselle kokemusta Jumalan läsnäolosta seurakunnassa. Tässä on Paavalin voimakas kannanotto profetoimisen puolesta ja kritiikkiä kielillä puhumisesta.

Juhlan evankeliumi

”Kun ylipapit ja heidän miehensä näkivät Jeesuksen, he rupesivat huutamaan: ”Ristiinnaulitse! Ristiinnaulitse!” Pilatus sanoi heille: ”Ottakaa te hänet ja ristiinnaulitkaa. Minä en ole havainnut hänen syyllistyneen mihinkään.” Juutalaiset vastasivat: ”Meillä on lakimme, ja lain mukaan hän on ansainnut kuoleman, koska hän väittää olevana Jumalan Poika.” Tämän kuullessaan Pilatus kävi yhä levottomammaksi. Hän meni takaisin palatsiin ja kysyi Jeesukselta: ”Mistä sinä olet lähtöisin?” Mutta Jeesus ei vastannut hänelle. ”Etkö puhu, vaikka minä kysyn?” Pilatus sanoi: ”Etkö tiedä, että minulla on valta päästää sinut vapaaksi ja valta ristiinnaulita sinut?” Jeesus vastasi: ”Sinulla ei olisi minuun mitään valtaa, ellei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä. Siksi on suurempi syyllinen se ihminen, joka on minut sinulle luovuttanut.” Nämä sanat kuultuaan Pilatus toi Jeesuksen ulos ja asettui tuomarinistuimelle niin sanotulle Kivipihalle, jonka hepreankielinen nimi on Gabbata. Tämä tapahtui pääsiäisen valmistuspäivänä puolenpäivän aikaan. Pilatus sanoi juutalaisille: ”Tässä on teidän kuninkaanne.” Juutalaiset huusivat: ”Pois! Pois! Ristiinnaulitse hänet!” Pilatus sanoi heille: ”Pitääkö minun ristiinnaulita teidän kuninkaanne?” Mutta ylipapit vastasivat: ”Ei meillä ole muuta kuningasta kuin keisari.” Silloin Pilatus heidän vaatimuksestaan luovutti Jeesuksen ristiinnaulittavaksi. Jeesusta lähdettiin viemään. Kantaen itse ristiään hän kulki kaupungin ulkopuolelle paikkaan, jota kutsutaan Pääkallonpaikaksi, heprean kielellä Golgataksi. Siellä sotilaat ristiinnaulitsivat Jeesuksen ja kaksi muuta hänen kanssaan, yhden kummallekin puolelle ja Jeesuksen heidän keskelleen. Pilatus oli kirjoittanut taulun, joka kiinnitettiin ristiin. Siinä oli sanat: ”Jeesus Nasaretilainen, juutalaisten kuningas.” Monet juutalaiset lukivat kirjoituksen, sillä paikka, missä Jeesus ristiinnaulittiin, oli lähellä kaupunkia. Teksti oli kirjoitettu hepreaksi, latinaksi ja kreikaksi.

Jeesuksen ristin luona seisoivat hänen äitinsä ja tämän sisar, sekä Maria, Klopaksen vaimo ja Magdalan Maria. Kun Jeesus näki, että hänen äitinsä ja rakkain opetuslapsensa seisoivat siinä, hän sanoi äidilleen: ”Nainen, tämä on poikasi!” Sitten hän sanoi opetuslapselle: ”Tämä on äitisi!” Siitä hetkestä lähtien opetuslapsi piti huolta Jeesuksen äidistä. Jeesus tiesi, että kaikki oli nyt saatettu päätökseen. Jotta kirjoitus kävisi kaikessa toteen, hän sanoi: ”Minun on jano.” Siellä oli astia täynnä hapanniiniä. Sotilaat kastoivat siihen sienen ja nostivat sen iisoppiruo'on päässä Jeesuksen huulille. Jeesus joi viinin ja sanoi: Se on täytetty.” Hän kallisti päänsä ja antoi henkensä. Silloin oli valmistuspäivä, ja alkava sapatiti oli erityisen suuri juhla. Jotta ruumiit eivät jäisi sapatiksi ristille, juutalaiset pyysivät Pilatukselta, että ristiinnaulituilta lyötäisiin sääriluut poikki ja heidät otettaisiin alas. Niinpä sotilaat katkaisivat sääriluut niiltä miehiltä, jotka oli ristiinnaulittu Jeesuksen kanssa, ensin toiselta ja sitten toiselta. Jeesuksen luo tultuaan he huomasivat hänen jo kuolleen eivätkä siksi katkaisseet hänen sääriluitaan. Yksi sotamiehistä kuitenkin työnsi keihään hänen kylkeensä, ja haavasta vuoti heti verta ja vettä. Se, joka tämän näki, on todistanut siitä, jotta tekin uskoisitte. Hänen todistuksensa on luotettava, ja hän tietää puhuvansa totta.” (Joh. 19: 6 – 11, 13 – 20, 25 – 35)

Tekstimme käsittelee Kristuksen viimeistä päivää ja tietä ristille. Teksti on Johanneksen evankeliumin mukaan ja siinä ei ole koko Johanneksen evankeliumin teksti, vaan sen tärkeimmät asiaa koskevat kohdat. Kaikilla evankelistoilla on omat kertomuksensa näistä tapahtumista.

Se joukko, joka toi Jeesuksen Pilatuksen palatsiin, vaati Hänelle kuolemantuomiota huutamalla ”ristiinnaulitse”. Nyt juutalaiset tarkensivat syytettään Jeesusta vastaan: ”hän väittää olevansa Jumalan Poika”.

Emme tiedä sitä, miksi ”Pilatus kävi yhä levottomammaksi”. Se voi olla reaktio siihen, että hän kuuli Jeesuksen olevan ”Jumalan Poika” (kts. Joh. 18: 6).

Pilatuksen kysymyksiin Jeesus ei vastannut. Tämä vastaa sitä vaikenemista, mistä Markus kertoo (Mark. 15: 5). Johanneksen evankeliumissa jo aikaisemmin tuli selväksi, ettei Pilatus osannut kuunnella Jeesusta (Joh. 18: 37). Mutta Pilatuksen väärään tietoon vallasta Jeesuksen yli, Jeesus vastaa: ”ellei sitä olisi annettu ylhäältä”. Tämä vastaus kertoo evankeliumin lukijalle, että Hänen kuolemansa ei ole Hänen vihollistensa voitto vaan noudattaa jumalallista suunnitelmaa (Joh. 10: 17 – 18). Samanaikaisesti on muistettava, että Jeesuksen ristiinnaulitsemiseen osalliset eivät tämän takia ole synnittämiä, he osallistuivat viattoman surmaamiseen. Jeesuksen omien sanojen mukaan ”suurempi syyllinen” on se ihminen, joka luovutti Hänet Pilatukselle. Myöskin Pilatus on syyllinen, sillä hänellä ei ollut laillista syytä antaa Jeesukselle kuolemantuomiota.

Tekstimme ulkopuolelta on todettava, että Pilatus koetti saada syyntuomion Jeesuksen vapauttamiseen. Nyt juutalaisten syyntuomio muuttui ja he syyttivät Jeesusta kapinalliseksi. Nyt syy oli poliittinen, ja Pilatuksen oli jotenkin otettava kantaa syyntuomioon. Teksti määrittelee myös, mistä päivästä oli kyse. Se oli (juutalaisen) pääsiäisen valmistuspäivä eli aatto.

Muutama sana ennen kuin jatkamme tekstimme kommentointia. Jos tässä on pääsiäisen valmistuspäivä, ja kuten vähän myöhemmin tiedämme, että pääsiäinen tuona vuonna osuu juutalaisessa kalenterissa lauantaiksi, niin mikä sitten oli se ateria, jolla Jeesus asetti ehtoollisen? Periaatteessa se voisi olla jokin muukin ateria, kuin juutalainen pääsiäisateria. Mutta se voi myös olla juutalainen pääsiäisateria, sillä eri juutalaisilla ryhmillä oli toisistaan poikkeavia kalentereita. On mahdollista, että kyseessä olisi Qumranin yhteisön noudattaman kalenterin mukainen pääsiäinen. Tiedämme, että osalla Jeesuksen opetuslapsista oli yhteyksiä tuohon yhteisöön Johannes Kastajan kautta. Nyt tekstissä oleva juutalaisten valmistuspäivä ja sen mukainen pääsiäinen on Jerusalemin temppelin kalenteri.

Pilatus tuo Jeesuksen juutalaisten eteen ja ironisesti esittää Hänet juutalaisten kuninkaana. Näin hän myös jättää kuolemantuomion lausumisen juutalaisille: ”Ristiinnaulitse hänet”.

Johanneksen mukaan tämä tapahtui puolenpäivän aikaan eli noin kuudennella hetkellä. Markuksen mukaan (Mark. 15: 5) Jeesus ristiinnaulittiin kolmannella hetkellä. Matteuksen mukaan Jeesus oli ristillä kuudennella hetkellä ja kuoli yhdeksännellä hetkellä. Ristiriidat ovat selitettävissä. Johanneksen evankeliumin kopioija on voinut tehdä virheen, sillä numerot esitettiin kirjaimina ja numero kolme ja kuusi ovat samankaltaisia. Toisinsanoen tuomio olisi annettu jo kolmannella hetkellä. Markuksen kolmas hetki voisi tarkoittaa sitä hetkeä, jolloin päätös kuolemantuomiosta annettiin. Lisäksi on muistettava, että vanhan ajan hetket olivat ”noin” -aikoja, eivät niin tarkkoja, kuin miten me mittaamme aikaa.

”Kantaen itse ristiään hän kulki kaupungin ulkopuolelle”. Tässä on kaksi huomionarvosta asiaa. Todennäköisesti Jeesus ei kantanut koko ristiä, se ei ollut tapana. Hän kantoi sitä poikkipuuta, joka laitettiin pylvääseen kiinni. Tämä muistuttaa meille Iisakista, joka kantoi vuorelle polttouhrinpuuta, joita piti käyttää häntä uhrattaessa (1. Moos. 22: 6). Jerusalemin kaupungissa ei toteutettu kuolemantuomioita, vaan kaupungin ulkopuolella. Golgata sijaitsi julkisella paikalla, jotta mahdollisimman moni näkisi ristiinnaulitut ja ihmiset tietäsivät, ettei Rooman valtakuntaa vastaan saanut toimia. Pääkallionpaikka kertoo, että kyseessä ei ollut ensimmäinen kerta, kun siellä

ristiinnaulittiin ihmisiä. Varhaisessa paikan nimen katsottiin tulleen Adamista, sillä tätä paikkaa pidettiin Adamin hautapaikkana.

Itse ristiinnaulitsemisesta kannattaa tietää, että sana, jota käytetään, tarkoittaa pylvästä. Poikkipuuta ei aina käytetty. Jos ristille naulattiin, niin se ei tapahtunut kämmenestä, kuten taiteessa esitetään, vaan ranteesta, kämmen ei olisi kestänyt ristiinnaulitun painoa. Usein tehtiin niin, että tuomittu sidottiin pylvääseen. Kuoleman useimmiten aiheutui rasituksesta ja sen seurauksista. Kuolema ristillä saattoi kestää toista vuorokautta.

Pilatuksen tauluun kirjoituttama teksti: ”Jeesus Nasaretilainen, juutalaisten kuningas” kertoi ristiinnaulitsemisen syyn. Kirjoittamisen syytä ei mainita. Voi olla, että se oli Pilatuksen viesti juutalaisille siitä, että he olivat vastustaneet häntä Jeesuksen tuomitsemisessa. Tai että juutalaiset kapinoivat omaa kuningastansa vastaan. Vielä on mahdollista, että Pilatus näin puolusti Jeesuksen mainetta. Juutalaiset halusivat Jeesuksen kuolevan mahdollisimman halveksittavalla tavalla. Näin Pilatus ehkä halusi osoittaa, että Jeesus oli kuningas, ei rosvo. Pääsiäisjuhlille oli tullut ihmisiä eri puolilta silloista maailmaa, joten eri kielten käyttäminen oli loogista.

Johannes kuvaa Jeesuksen kuolemaa toisessa sävyssä kuin muut evankelistat. Ristiinnaulittu on korotettu Poika. Häntä ei pilkattu, Jeesus kuolee äitinsä ja rakkaimman opetuslapsensa ollessa läsnä. Hän itse kantoi ristinsä, Pilatus oli tehnyt tekstin ristille, paita oli saumaton, mainitiin, että Jeesuksella oli jano ja että Hän ”antoi henkensä”. Muilla evankelistoilla on paljon enemmän huomioita tapahtumasta, mutta Johannes keskittyy Jeesukseen ja Hänen omiinsa. Muilla evankelistoilla naiset olivat taaempänä, Johannes mainitsee heidät ”ristin luona”.

Johannes oli aikaisemmin maininnut Jeesuksen äidin Kaanaan häissä (Joh. 2: 3 – 5, 12). Nyt Hän luovuttaa äitinsä apostoli ja evankelista Johanneksen haltuun. Apostolien teot mainitsee Jeesuksen äidin olleen Jeesuksen veljien kanssa opetuslasten keskuudessa (Ap. t. 1: 14). Jeesus huolehti omistaan viimeiseen asti. Nyt, kun äidillä oli turva, Hänen maanpäällinen tehtävänsä oli loppuillaan.

”Minulla on jano” ja hapanviinin juominen on käsitetty eri tavoin. Se merkitsee toiminnan loppumista. Johannes ei kuitenkaan esitä sitä samalla tavoin kuin muut evankelistat. Voi olla, että Johanneksella on mielessään Psalmien kirja: ”Viholliseni ovat panneet ruokaani karvasta koiruohoa, janooni he juottivat etikkaa” (Ps. 69: 22). Tai voi olla, että se on viittaus Isän valmistamaan maljaan (Joh. 18: 11). ”Se on täytetty”: Kristuksen maanpäällinen tehtävä on täytetty, Hän on uhrannut itsensä. Jeesus itse ”antoi henkensä”, kukaan ei sitä Häneltä ottanut pois.

Kuolemantuomit haluttiin juhlan takia pois risteiltä. Heidän kuolemaansa joudutettiin lyömällä sääriluut poikki. Jeesuksen kohdalla tätä ei tehty, sillä Hänet todettiin kuolleeksi. Maininta, että keihään jättämästä ”haavasta vuoti heti verta ja vettä” voi olla peräisin marttyyrikertomuksesta (apokryfinen 4. Makkabilaiskirja 9: 20). Toisaalta evankeliumi oli jo aiemmin esittänyt veden Hengeksi, jonka kirkastunut Jeesus antaisi seuraajilleen (Joh. 7: 39).

Tekstimme loppu vahvistaa tämän kertomuksen todeksi. Tämä kertomus on kirjoitettu, jotta mekin uskoisimme. Jeesuksen kuolema oli välttämätön meidän pelastuksellemme (1. Joh. 1: 7).

Järjestyksen mukainen evankeliumi

”Silloin taivasten valtakunta on oleva tällainen. Oli kymmenen morsiusneitoa, jotka ottivat lamppunsa ja lähtivät sulhasta vastaan. Viisi heistä oli tyhmää ja viisi viisasta. Tyhmät ottivat lamppunsa mutta eivät varanneet mukaansa öljyä. Viisaat sitä vastoin ottivat lampun lisäksi mukaansa öljyastian. Kun sulhanen viipyi, heitä kaikkia alkoi väsyttää ja he nukahtivat. Mutta keskellä yötä kuului huuto: ”Ylkä tulee! Menkää häntä vastaan.” Silloin kaikki morsiusneidot heräsivät ja panivat lamppunsa kuntoon. Tyhmät sanoivat viisaille: ”Antakaa meille vähän öljyä, meidän lamppumme sammuvat.” Mutta viisaat vastasivat: ”Emme me voi, ei se riitä meille kaikille. Menkää ostamaan kauppiailta. Mutta kun he olivat ostamassa öljyä, sulhanen tuli. Ne, jotka olivat valmiit, menivät hänen kanssaan häätaloon, ja ovi suljettiin. Jonkin ajan kuluttua toisetkin saapuivat sinne ja huusivat: ”Herra, Herra, avaa meille!” Mutta hän vastasi: ”Totisesti, minä en tunne teitä.” ”Valvokaa siis, sillä te ette tiedä päivää ettekä hetkeä.” (Matt. 25: 1 – 13)

Muilta evankelistoilta tätä kertomusta ei löydy. Voi olla, että Luukkaan eräs maininta voisi viitata johonkin tällaiseen (Luuk. 12: 35 – 38). Tämä on kuitenkin rinnakkaiskertomus juuri edellä olleeseen kertomukseen hyvistä ja huonoista palvelijoista, joka luettiin 11. helluntain jälkeisenä perjantaina (Matt. 24: 45 – 51). Nyt Jeesus kertoo maskuliinisesta palvelijakertomuksesta feminiinisen morsiusneitokertomuksen. Me emme kertomuksesta voi päätellä, minkälaisesta avioliitosta tässä on kysymys. Keskeistä on valmistautuminen lopun aikaan.

Kymmenen neitsyttä ovat kymmenen opetuslasta (vrt. 2. Kor. 11: 2). Viisaille ja tyhmille on useita esimerkkejä Matteuksella (Matt. 7: 24, 26; 10: 16; 23: 17, 19; 24: 45). Viisaus on nyt sitä viisautta, miten valmistaudutaan käytännössä pelastukseen. Sulhasen viipyminen on Kristuksen toisen tulemisen viipymistä, sen vaarana on rakkauden kylmeneminen (Matt. 24: 12). Täydellinen valppaus

ei ole niin tärkeää kuin varustautuminen. Nukahtaminen ei ollut ongelma, mutta öljyn puute oli.

Kreikkalaisessa maailmassa tämän vertauksen tulkinta painottuu erilaisilla. Tekstissä mainittu öljy on oliiviöljyä. Sanat armo ja öljy ovat kreikankielessä lähes samat. Varhaisen kirkon tulkinnassa tämä vertaus nähdään voimakkaana kehotuksena toteuttaa armoa käytännössä antamalla almuja. Tyhmät eivät olleet antaneet almuja ja Kristuksen tullessa heillä ei ole enää mahdollisuutta almujen antamiseen tai tarkemmin, katumukseen.

Sulhanen on arvaamaton, Hän tuli keskiyöllä. Sen takia Kirkko kehottaa myös valppauteen. Öljy tässä yhteydessä tarkoittaa hyviä töitä, toimintaa pelastuksen eteen. Viisaat morsiusneidot voisivat auttaa, jos siihen olisi mahdollisuutta. Mutta jos toinen ei ole valmis pelastukseen, niin silloin toinen ei akuutissa tilanteessa voi enää auttaa.

Kertomuksen pääpaino on suljetuissa ovissa. Pääsy häähuoneeseen, taivasten valtakuntaan, ei ole automaattisesti kaikille auki. Sinne on valmistauduttava.